

Наслов на договор: Поддршка за имплементација на Стратегијата за Ромите

Број на договор: 2010/258-484

Предмет: Извештај од оценка на Стратегијата за Ромите

РЕЗИМЕ

Пристап

Целта на овој Извештај е да ја оцени состојбата со имплементацијата на Стратегијата за Ромите и Акционите планови, како и тековниот оперативен механизам за координација и имплементација, со акцент на второто. Истражувањето што беше направено за оваа цел пред сè се состои од канцелариско проучување и дискусии со релевантните засегнати страни преку фокусни групи и полу-структурирани интервјуа. Освен тоа, консултативниот состанок со Агенцијата за остварување на правата на заедниците се покажа корисен при разгледувањето на алтернативна институционална поставеност, како и редовните консултации со Проектниот тим

Структура на извештајот

Извештајот нуди преглед на клучните документи и врски помеѓу нив, вклучувајќи ги и Стратегијата за Ромите, Националните акциони планови (НАП-и) донесени во рамките на Декадата за вклучување на Ромите, Локалните акциони планови (ЛАП-и) усвоени од страна на некои општини со цел приближување на Декадата на општинско ниво, како и Меморандумот за соработка со централна власт потпишан од страна на истите, но не со идентичен број општини. Понатаму, Извештајот се осврнува на институционалната поставеност, разгледувајќи ги улогите на Министерство за труд и социјална политика (МТСП) и неговите одделенија, Министерот без ресор и неговиот Кабинет, како и Националното координативно тело (НКТ) во досегашното координирање на имплементацијата на Стратегијата и Акционите планови. Исто така во Извештајот е вклучен и краток преглед на Ромските информативни центри (РИЦ-и) како структури на локално ниво основани заради имплементација на Стратегијата и Акционите планови. Четвртото поглавје на Извештајот се состои од оценка на институционалната поставеност прикажана во претходното поглавје, при што оваа оценка ја дава основата за списокот на препораки дадени во петтото поглавје.

Клучни наоди

Стратегијата и акционите планови:

- *Стратегијата за Ромите на Република Македонија* од 2004 година и понатаму нуди широка рамка за изработка на оперативни документи чијашто цел е подобрување на состојбата на ромското население во земјата и содржи јасни насоки за координирање на Декадата за вклучување на Ромите.
- Врските помеѓу Националните акциони планови (НАП-и) за Ромите усвоени за приоритетните области од образование, вработување, здравство, и домување се

општо земено јасни. Помалку јасна е врска помеѓу овие НАП-и и НАП за родова еднаквост на Ромите, кој бил посебно разработен.

- Не постои ниту единствен пристап во изработката на ЛАП-и за Ромите, ниту пак јасна и доследна врска помеѓу ЛАП-и и соодветните НАП-и; иако некои ЛАП-и се прикажани како да се засновани на анализа на соодветниот НАП во однос на соодветната општина, ниту еден не содржи упатување на конкретна одредба од НАП-и.
- Финансирањето на имплементацијата на акционите планови за Ромите е недоволно и на национално и на локално ниво. Факторите кои придонесуваат за ваквата состојба на нештата на национално ниво се радикални скусувања во Министерството за финансии на буџетите предложени од страна на некои ресорни министерства од една страна, и изработка на непланирани буџети во последен миг од страна на други ресорни министерства. На локално ниво, незавршената фискална децентрализација подразбира дека општините често чекаат на потребните средства од ресорни министерства.

Институционална поставеност:

- Иако постојано недоволното финансирање на имплементацијата на акционите планови може да се сфати како показател за недостиг на политичка волја зад празните ветувања, состојбата дополнително се влошуваи тековниот потенцијал за успешна имплементација се компромитира од проблемите во координацијата и на централно и на општинско ниво, како и помеѓу тие две нивоа.
- Во улогите што МТСП се чини дека ги извршува успешно спаѓаат:
  - информирање на Владата за активностите што министерствата ги преземаат за имплементација на НАП-и;
  - надгледување и информирање на Владата за имплементацијата на Стратегијата и Декадата на локално ниво;
  - соработување со ромските невладини организации (НВО-и) во засегнување на проблемите кои произлегле при имплементација на Стратегијата и Декадата;
  - координирање и обезбедување на информации за работата на РИЦ-и; и
  - подготвување на информативни документи и анализа на активности за имплементација на Стратегијата и Декадата, како и подготвување проекти за привлекување на странски донации.

Следниве се полиња на делување во кои МТСП се покажало помалку успешно:

- информирање на општата јавност за активностите што министерствата ги преземаат за имплементација на НАП-и;
  - собирање на податоци за подготовка на база на податоци којашто ќе содржи информации од важност за Стратегијата и Декадата;
  - планирање, следење и оценување на сите настани поврзани со Стратегијата и Декадата;
  - координирање на активностите на министерствата во врска со Стратегијата и Декадата; и
  - соработка со и помош на Националното координативно тело.
  - Кабинетот на Министерот без ресор се покажал поделотворен во примањето и праќањето на информации добиени од ОИСДР одошто во консултации со ресорни министерства и општински власти или во информирање на медиумите за
-

напредокот во однос на Декадата и Стратегијата. Без оглед на важноста на политичката одлука да се основа функцијата Министер без ресор, на оваа институција ѝ е потребно значајно зајакнување за да може да го исполни доверениот мандат.

- Национално координативно тело не ја игра својата улога барем од 2008 година, со тоа што ниту осигурува делотворна координација помеѓу државните институции и граѓанските здруженија, ниту ја надгледува имплементацијата на НАП-и на Декадата, ниту пак ги советува Министерот без ресор и ОИСДР за потребните мерки за осигурување на имплементацијата на НАП-и. Причините за ова лежат во честите промени на членството во НКТ и назначување на помлад вработен за раководител на НКТ коешто пак во најголем дел се состои од постари претставници на ресорни министерства.
- И додека РИЦ-и немаат ниту основано структури за соработка со институциите од општинско ниво за прашања поврзани со Декадата ниту пак се покажале делотворни во информирање на општата јавност за Декадата, и не постои доказ дека имплементацијата на Стратегијата успешно се следи на локално ниво, координацијата на РИЦ-и на централно ниво се одвива без проблеми, при што комбинацијата од нивно преместување во општински простории и продолжетокот на финансиската поддршка од страна на МТСП им овозможила да прераснат во својата мисија.
- Со паралелното постоење на два вида на механизми на општинско ниво за засегнување на потребите на локалното ромско население (т.е. ЛАП-и и Меморандуми за соработка со Владата претставена од страна на Министерот без ресор) се ризикува да се компромитира координацијата на централно ниво и да се предизвика збрканост на локално ниво.

Препораки

Клучни документи:

1. На релевантниот персонал во министерствата, државните институции, и општините кои си преземале задачи поврзани со имплементацијата на Стратегијата и Декадата, како и на сите членови во Национално координативно тело, треба да им се обезбеди обука за Стратегијата и Декадата општо, како и за НАП-и на Декадата поконкретно.
2. Националните акциони планови би требало да се доведат во состојба на важност и изводливост преку централно координиран процес на ревизија врз основа на анализа на емпириски податоци и со земање предвид на приоритетите на ИПА за финансирање за 2011-2013.
3. Документите усвоени на општинско ниво треба да соодветствуваат на националните приоритети, при што ќе бидат истражени алтернативи за ЛАП-и. Под услов ЛАП-и да продолжат да се користат за имплементација на Декадата на општинско ниво, нивната поврзаност со соодветните НАП-и треба да се искаже изрично, конкретно и систематски, при што на сличен начин ќе ги одразат и локалните особености, а и ќе им се распределат доволни средства за имплементацијата. Секое финансирање поврзано со Меморандумот за соработка помеѓу Општините и Министерот без ресор треба да се додели врз основа на комбинација од покажаната потреба и усогласеност помеѓу предложените иницијативи и претходно усвоените програмски цели низ транспарентен процес.

Институционална поставеност:

---

1. Една институција треба да се назначи за одговорна за координација помеѓу Владата и меѓународните институции, помеѓу институциите на национално ниво, и помеѓу националното и локалното ниво во однос на имплементацијата на Стратегијата и Декадата. Одговорноста за овие три нивоа на координација би требало да се отелотвори во Националниот координатор за Декадата, кој треба да поседува статус рамен на министер или заменик министер и буџет поставен на ниво доволно високо за финансирање барем на оние мерки што се предвидени со НАП-и на Декадата
2. Национално координативно тело треба да се поврати во своето делување, при што за таа цел треба да се рedefинираат неговиот мандат, членство и постапки.
3. Треба да се формираат внатрешни работни групи за имплементација на Стратегијата и Декадата во Министерства за култура, Образование и наука, Здравство, Труд и социјална политика, и Транспорт и врски; како и во Државната агенција за вработување и Државен завод за статистика. Секоја работна група треба да ја раководи претставник од соодветната институција кој членува во Извршен комитет на НКТ, кој исто така треба да биде одговорен за осигурување на навремено извршување на задачите во самата институција во однос на имплементацијата на Стратегијата и Декадата.
4. Треба да се воспостави еднообразен процес на буџетирање за да се финансираат мерките што се содржат во сите НАП-и поврзани со Стратегијата и Декадата. Таков процес треба да се воспостави и за финансирање на ЛАП-и, под услов ЛАП-и да продолжат да служат за приближување на Декадата на локално ниво. Потребно е да се воспостават транспарентни процедури, и истите доследно да се применуваат при доделување на грантови за проекти поврзани со имплементација на Стратегијата и Декадата
5. Тековната институционализација на РИЦ-и во нивните соодветни општини треба да се поддржи и административно и финансиски, при што РИЦ-и ќе се унапредат од проекти во државни програми, па така и ќе се финансираат. РИЦ-и треба да се сместат во општински простории физички одвоени од просториите каде што се сместени НВО-и, и нивните улоги во однос на институциите кои делуваат на локално ниво треба да се дефинираат прецизно и формално

Следење и евалуација:

1. Кварталните извештаи на Министерствата за култура, Образование и наука, Здравство, Труд и социјална политика, Транспорт и врски, и на Државната агенција за вработување за имплементацијата на НАП-и треба да обезбедат информации кои се изрично поврзани со показателите за конкретните мерки содржани во НАП-и, при што со број ќе се повикуваат на секоја мерка поединечно. Под услов ЛАП-и во приоритетни области на Декадата да продолжат да се користат за приближување на Декадата на локално ниво, нивната имплементација треба да ја следат РИЦ-и. Секое идно финансирање на проекти што се обезбедува врз основа на Меморандуми за соработка потпишани помеѓу Општините и Министерот без ресор треба да се услови со редовно известување за напредокот на имплементацијата.
  2. Тековното следење на имплементацијата на НАП-и би требало да се надополни со објективни надворешни оценки за имплементација на НАП-и најмалку на двегодишна основа, со средства од државниот буџет доделени за оваа намена. Критериумите за изведба применети во оценката треба да бидат целите поставени со НАП-и, а не напредокот на земјата во однос на другите земји кои учествуваат во Декадата. Доколку ЛАП-и во приоритетни области на Декадата и понатаму се користат за приближување на Декадата до општинско ниво, треба да се наложи
-

извршување на надворешна оценка на нивната имплементација најмалку на двегодишна основа.

3. Наредната ревизија на НАП-и (предвидена за крајот на 2011 година) и сите последователни ревизии треба да ги земат предвид наодите од надворешните оценки опишани во состав на претходната препорака, при што ревидираните НАП-и треба да содржат показатели кои би овозможиле мерење не само на тоа дали биле испорачани некои услуги, туку и на квалитетот на испорачаните услуги. Доколку ЛАП-и во приоритетни области на Декадата и понатаму се користат за приближување на Декадата до општинско ниво, оваа препорака се однесува и на тие акциони планови.

Поддршка за имплементацијата на Стратегијата за
Ромите
Овој проект е финансиран од Европската Унија

